

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **65444** (13) **U**
(51) МПК (2011.01)
A01C 1/00

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

видається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ ВИРОЩУВАННЯ НАСІННЯ КОРМОВИХ БУРЯКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ПЕРЕСАДОЧНИХ КОРЕНЕПЛОДІВ-ШТЕКЛІНГІВ

1

2

(21) u201104892

(22) 19.04.2011

(24) 12.12.2011

(46) 12.12.2011, Бюл.№ 23, 2011 р.

(72) ДАНЬКОВ ВОЛОДИМИР ЯКОВИЧ, МЕЛЬНИК
ПАВЛО ОЛЕКСІЙОВИЧ, КОРДУЛЯН РОМАН
ОЛЕКСАНДРОВИЧ

(73) УКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ
КАРАНТИНУ РОСЛИН

(57) Спосіб вирощування насіння кормових буряків з використанням пересадочних коренеплодів-штеклінгів, що включає літню поукісну сівбу, який **відрізняється** тим, що коренеплоди-штеклінги масою 40-60 г викопують до настання осінніх заморозків і зберігають в овочесховищах чи земляних траншеях, а весною висаджують у відкритий ґрунт.

Корисна модель належить до сільського господарства, зокрема до галузі насінництва, і може бути використана при вирощуванні насіння цукрових, кормових і столових буряків.

Відомий спосіб вирощування насіння коренеплодних культур висадковим способом, який характеризується тим, що на першому році вегетації вирощують коренеплоди (посадковий матеріал), а на наступний рік їх висаджують у ґрунт для отримання насіння [1,2,3].

Недоліком цього способу є те, що він надто затратний. Із сівозмін випадає один календарний рік, який необхідний для вирощування посадкового матеріалу. Кагатні поля, що відводяться для траншейного зберігання коренеплодів протягом кількох років, втрачають ґрунтову структуру і різко знижують продуктивність. У південній та західній частинах України спостерігається великий відпад посадкового матеріалу під час зберігання.

Відомий також безвисадковий спосіб вирощування насіння цукрових буряків - прототип [4,5], що застосовується в південних районах України. Недолік його в тому, що у західних областях Лісостепу рослини взимку часто вимерзають, особливо кормові буряки, коренеплоди яких високо виступають над поверхнею ґрунту.

Задача - розробити менш затратний та більш ефективний спосіб вирощування насіння кормових буряків, який можна застосовувати за різних ґрунтово-кліматичних умов.

Задача вирішується тим, що маточні кормові буряки висівають влітку післяукісно загущеним способом; з настанням стійкого похолодання, однак до перших осінніх заморозків коренеплоди викопують і зберігають у сховищах або неглибоких

земляних траншеях. Рано весною штеклінги висаджують у ґрунт.

Приклади здійснення способів

Приклад 1. За прототипом після збирання попередньої культури поле дискують, вносять фосфорно-калійні добрива ($P_{120-150}K_{180-200}$) і орють на глибину 25-27 см. Поле зразу прикотковують. Сіють маточні цукрові буряки в третій декаді липня з нормою 55-60 насінин на п/м рядка. З настанням стійкого похолодання рослини підгортають з таким розрахунком, щоб третина листків залишалася відкритою. Після зимівлі проводять боронування посівів; рослини у фазі розеткових листків двічі підживлюють азотними добривами: перший раз вносять N_{80-100} , а через тиждень - N_{60-80} . За необхідності вносять фосфорно-калійні добрива ($P_{40-60}K_{40-60}$). На другому році вегетації проводять також боротьбу з шкідниками, хворобами та бур'янами. Збирають насінники при побурінні 60-65 % плодів.

Суттєвим недоліком цього способу є те, що його можна застосовувати в південних районах з м'якою і теплою зимою головним чином, при вирощуванні насіння цукрових і столових буряків, у яких коренеплоди знаходяться в ґрунті. У західних областях різко знижується рівень перезимівлі рослин (додаток, таблиця).

Приклад 2. При висадковому насінництві кормових буряків сівбу проводять весною після озимої пшениці на зерно з нормою 8-10 кг насіння на гектар. Густану насаджень, як правило, формують вручну, залишаючи 5-6 рослин на п/м рядка; вихід ділових маточних коренеплодів становить близько 50 тис./га з середньою масою коренеплоду 900-1100 г. Навесні коренеплоди висаджують у

(19) **UA** (11) **65444** (13) **U**

ґрунт висадкосадильними машинами або вручну. Недоліком цього способу є те, що під час осінньо-зимового зберігання спостерігається великий відпад посадкового матеріалу, який досягає 30 % і більше. При машинному садінні сильно травмуються головки коренеплодів, а при ручному - багато коренеплодів загортається в ґрунт з великим нахилом, що знижує приживлювання висадків і урожай насіння з одного гектара. При цьому значно зростає собівартість насіння (додаток, таблиця).

Приклад 3. При запропонованому способі вирощування насіння кормових буряків з використанням пересадочних коренеплодів-штеклінгів після збирання попередника (озимі культури або однорічні трави на зелену масу) поле негайно дискують, вносять мінеральні добрива ($N_{20}P_{80-100}K_{120-150}$) орють плугами з передплужниками на глибину 25-27 см. Ріллю зразу ж прикотковують, що зберігає вологу і створює добрі умови для проростання насіння буряків. Висівають насіння кормових буряків у середині червня з міжряддями 45 см і нормою висіву 15-20 кг/га, що становить приблизно 35-40 насінин на п/м рядка. У суху погоду поле

негайно прикотковують кільчасто-шпоровими котками упоперек рядків.

Догляд за посівами включає: прополювання від бур'янів; підживлення рослин ($N_{30-40}P_{30-40}K_{30-40}$); за необхідності видалення сильно загущених, хворих і нетипових для даного сорту рослин. З настанням стійкого похолодання, але до початку осінніх заморозків, коренеплоди-штеклінги викопують і для закладки в сховище чи земляну траншею відбирають фізіологічно здорові коренеплоди масою 40-60 г. У сховищі коренеплоди зберігають при відносній вологості повітря 90-95 %. Навесні коренеплоди сортують і доброякісний посадковий матеріал висаджують в ґрунт за схемою 70 × 20-25 см, тобто при ширині міжрядь 70 см на кожний погонний метр висаджують 4-5 коренеплоди. Догляд за насінниками такий самий як при безвисадковому насінництві цукрових буряків (прикл. 1). При цьому способі значно скорочуються виробничі витрати, є можливість застосовувати в різних ґрунтово-кліматичних умовах, підвищити урожай насіння (додаток, таблиця).

Таблиця

Ефективність виробництва насіння кормових буряків за різних способів (СВК "Оршівці" та УкрНДСКР, 2008-2009 рр.)

Показники	Вирощування насіння буряків безвисадковим способом		Вирощування насіння	Вирощування насіння
	цукрових	кормових	кормових буряків висадковим способом	кормових буряків за-пропонованим (пересадочним) способом
Сорт буряків	Ялтушківський одн. 64	Львівський жовтий	Львівський жовтий	Львівський жовтий
Строк сівби маточних буряків (міжряддя 45 см)	3 дек. липня, поукісно	3 дек. липня, поукісно	1 дек. квітня	2 дек. червня, поукісно
Норма висіву насіння (шт/п/м)	55-60	55-60	12-15	35-40
Густота рослин перед зимівлею (збиранням), тис./га	553	620	82	625
Вихід посадочних коренеплодів, тис./га	-	-	67,5	450
Середня маса коренеплоду, г	17,5	24,0	8,95*	47*
Збереженість у зимовий період, %	46,3	буряки замерзли	70,3	95,5
Урожай насіння, ц/га	13,7	0,0	11,8	18,4
Собівартість 1 ц насіння, грн.	640		1050	754
Коефіцієнт виходу маточників	-	-	2,3	6,0

*Середня маса посадкового коренеплоду

Джерела інформації:

- Добротворцева А. В. Выращивание сахарной свеклы на семена / А. В. Добротворцева. - М: Колос, 1975.-256 с.
- Фомичов А.М. Кормові коренеплоди / А. М. Фомичов. - Київ: Урожай, 1975.-176 с.
- Даньков В. Я. Фітосанітарно-екологічні основи насінництва буряків/В. Я. Даньков, П. О.

Мельник. - Чернівці: Зелена Буковина, 2010.-462 с.

- Гончарук О. В. Безвисадковим способом / О. В. Гончарук. - Ужгород: Карпати, 1982.-80 с.

- Ловяк О. М. Агроэкономические основы выращивания семян сахарной свеклы безвысодочным способом / О. М. Ловяк, В.Н. Балан, И. С. Оголенко. - К.: УкрИНТЭИ, 1992.-124 с.